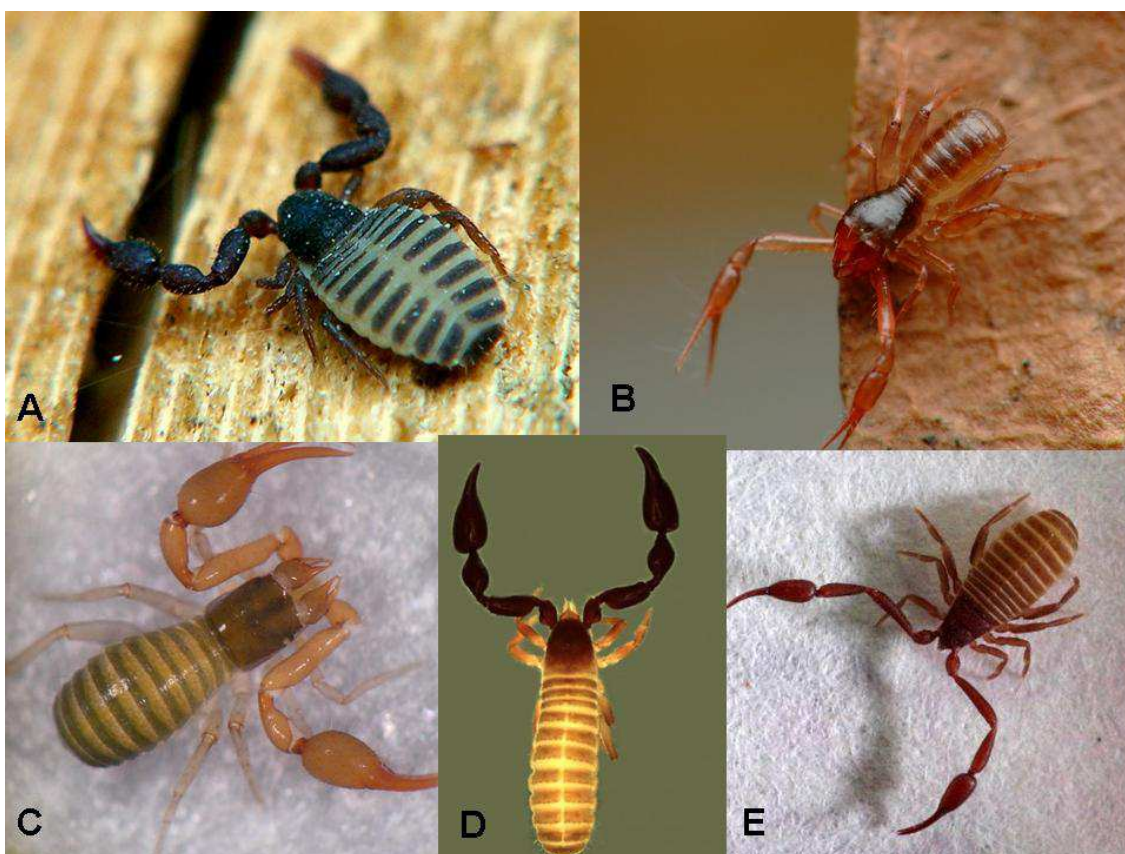

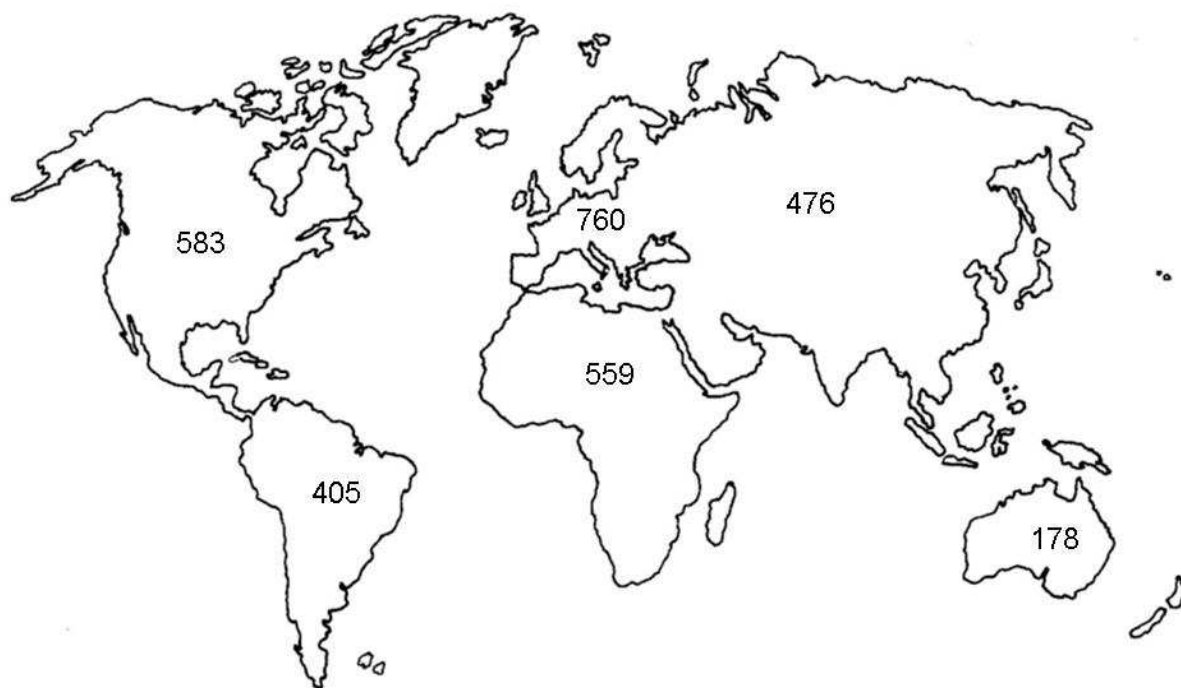
ÁLSKORPIÓK

NOVÁK JÁNOS

Az álskorpiók rendje (Pseudoscorpiones) rendszertanilag a csáprágósok altörzsébe (Chelicerata), azon belül pedig a pókszabásúak osztályába tartozik (Arachnida). Rejtett életmódot folytató ragadozó ízeltlábúak, főleg atkákkal, ugróvillásokkal és kisebb rovarokkal táplálkoznak. Legtöbb fajuk jellemzően avarlakó, de mohapárnákban, fakéreg alatt, madár- és emlősfészkekben, valamint emberi környezetben szintén előfordulnak, illetve számos, barlangi életmódhoz alkalmazkodott fajuk is létezik. Testméretük 1 és 12 mm között változik. Nevüket skorpióra emlékeztető külsejük után kapták, viszont testméretük és az alapján, hogy utótestük végén nincsen méregtüvisük, könnyen megkülönböztethetőek a valódi skorpióktól. A devon korból származó ősi csoport, legkorábbi fossziliájuk 380 millió éves. Összesen mintegy 53 fosszilis fajt ismerjük a Paleozoikumból, Mezozoikumból valamint a Kainozoikumból. Jellemző náluk az ún. forézis jelensége. Ez azt jelenti, hogy repülő rovarokba, egyes fajok képviselői pedig akár madarakba kapaszkodnak, és velük vitetik magukat nagyobb távolságokra. Egy további érdekességük, hogy szövőmirigyekkel rendelkeznek, ezek segítségével jellegzetes fészket szőnek maguknak a vedlés és a telelés idejére.

1. ábra: Különböző álskorpiócsaládok jellegzetes habitusa. A: Chernetidae; B: Chthoniidae; C: Neobisiidae; D: Atemnidae; E: Cheliferidae.

2. ábra: Álskorpiófajszám az egyes kontinenseken.

A sarkvidékek kivételével az egész Földön elterjedt csoport, jelenleg 27 család mintegy 3400 fajt ismerjük, és a pókszabásúak osztályának négy közepes fajszámú rendje közé tartoznak (*Solifugae* /rovarpókok/, *Scorpiones* /skorpiók/, *Pseudoscorpiones* /álskorpiók/, *Opiliones* /kaszáspókok/). Sajnos a világ álskorpió-faunájának nagy része egyelőre még feltáratlan, így számos trópusi országból csupán a valós fajszámuk töredékét ismerjük, így például Botswanából 2, a Közép-Afrikai Köztársaságból 4, Bangladesből 2, Uruguay-ból pedig csupán 6 álskorpiófajt ismerünk. A legnagyobb fajszámmal rendelkező országok az USA (423), Olaszország (226), Spanyolország (192), Ausztrália (178) és Brazília (167). Európából összesen 760 álskorpiófajt ismerünk, ez főleg annak köszönhető, hogy ez a legrégebben és legnagyobb intenzitással kutatott kontinens. A kontinens fajokban leggazdagabb területe a mediterrán régió, és bár maga Európa viszonylag jól feltárt, itt is előfordulnak kevésbé kutatott országok, mint például a Balti-államok és Ukrajna. Európában jellemző családok a *Chthoniidae*, *Neobisiidae* és *Chernetidae*. Észak-Amerikából 583 álskorpiófajt ismerünk, ez a feltártság itt is az intenzív kutatásoknak köszönhető, viszont még számos új faj kimutatása várható a területről. Észak-Amerikában az előbbi 3 család mellett jellemző az *Ideoroncidae* és *Pseudogarypidae* családok jelenléte is. Az ázsiai fajok száma 476, a legtöbb adat Indiából, Japánból, Törökországból és Indonéziából származik. Elmondhatjuk, hogy a kontinens nagyrészt még feltáratlan. Ázsiában nagy fajszámmal képviseltetik magukat az *Atemnidae*, *Cheliferidae*, *Chernetidae* és *Olpidae* családok. Afrikából 559 fajt ismerünk, viszonylag jól feltárt területnek egyedül Kenya (133), a Kongói Demokratikus Köztársaság (101) és a Dél-Afrikai Köztársaság (134) számítanak.

Az *Atemnidae*, *Chthoniidae* és *Chernetidae* mellett a *Withiidae*, *Tridentochthoniidae* és *Ideoroncidae* családok fajszáma is jelentős. Dél-Amerikából eddig összesen 405 álskorpiófajt ismerünk, legtöbbjüköt Brazíliából (167), Chiléből (83) és Argentínából (70). A dél-amerikai fajok jelentős része a *Chernetidae*, *Chthoniidae*, *Tridentochthoniidae* és *Withiidae* családokból kerül ki. Az Ausztráliából kimutatott fajok száma 178, a *Cheliferidae*, *Chthoniidae* és *Chernetidae* családok mellett jelentős a *Pseudotyranochthoniidae*, *Garypidae* és *Hyidae* családok fajszáma is.

Magyarországról jelenleg összesen 9 család 47 fajt ismerjük, ám a csoport jelenleg is folyamatban lévő kutatásának köszönhetően ez a szám várhatóan még növekedni fog.